

การเปรียบเทียบหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในภาษาไทยกับหน่วยที่สื่อ ความหมายลักษณะเดียวกันในภาษาจีนกลาง

A comparison of VP-NOT-dây construction in Thai and its Mandarin semantic equivalents

ธีรวัฒน์ ธีรพจน์¹

Received 9 May 2020

Revised 7 June 2020

Published 22 June 2020

บทคัดย่อ

หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในภาษาไทยเป็นหน่วยสร้างที่ใช้แสดงทัศนภาวะกลุ่มศักยภาพและสามารถเทียบความหมายกับหน่วยสร้างภาษาจีนได้หลายหน่วยสร้าง ลักษณะทางภาษาเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาในการใช้ภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจมาจากการถ่ายโอนทางลบของภาษาแม่หรืออาจเกิดจากขั้นตอนหรือเนื้อหาที่ใช้สอน งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ มีความหมายเทียบเคียงกับหน่วยสร้างอะไรในภาษาจีนกลางบ้าง และมีความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางความหมายอย่างไร นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาว่าตำราภาษาจีนกลางที่นิยมใช้สอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยจะปรากฏการใช้หน่วยสร้างภาษาจีนที่เทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ในลักษณะใดบ้างและมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจการแสดงทัศนภาวะเหล่านี้หรือไม่

ผลการศึกษาพบว่า หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ เทียบได้กับหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง 4 หน่วยสร้าง ได้แก่ หน่วยสร้าง *bù-huì-VP* หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* หน่วยสร้าง V_1 -*bù*- V_2 และหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* ซึ่งแต่ละหน่วยสร้างสามารถแสดงทัศนภาวะได้มากกว่า 1 ประเภท และจะแสดงความหมายย่อยที่แตกต่างกันในแต่ละทัศนภาวะ ส่วนตำราภาษาจีนกลางปรากฏการใช้หน่วยสร้างภาษาจีนที่เทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในทุกการแสดงทัศนภาวะ แต่จะอธิบายการใช้แยกกัน หากมีการอธิบายเชื่อมโยงกันก็จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถใช้หน่วยสร้างเหล่านี้ได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ทัศนภาวะ, ศักยภาพ, การปฏิเสธ, การสอนภาษาจีน

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

VP-NOT-dây construction in Thai can be used for expressing enabling modalities. It can be compared with many Mandarin semantic equivalents. This language phenomenon causes problems in the use of Chinese by Thai learners. One reason may be due to the negative transfer of mother tongue. Or may be caused by steps or content used in teaching. The objectives of this research are to study 1) what are the Mandarin semantic equivalents that can be compared with *VP-NOT-dây* construction, including their similarities and differences. And 2) how the popular Chinese textbook used in Thai universities presents these Mandarin semantic equivalents. And is there a tendency to support Thai learners to understand these modalities.

The results show that *VP-NOT-dây* construction is equivalent to these four Mandarin constructions; which are *bù-huì-VP* construction, *bù-néng-VP* construction, V_1 -*bù*- V_2 construction and *bù-kěyǐ-VP* construction. All construction can express more than one modality, and indicates different minor meanings in each modality. For their presentation in Mandarin textbook, these Mandarin equivalents can be expressed in all kind of modalities but the explanation was separated. However, the explanations should be related to each other to let learners easily understand and efficiently express these constructions.

Keywords: Modality; Enabling Modalities; Negation; Teaching of Chinese

1. บทนำ

ปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ การทราบดีความเข้าใจพื้นฐานทางความคิดของผู้เรียน ความเข้าใจธรรมชาติของภาษาเป้าหมายจะช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาและเป็นแนวทางนำไปใช้ แต่ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาเป้าหมายกับภาษาแม่ของผู้เรียนจะช่วยแก้ไขปัญหาคิดพลาดในการใช้ภาษาให้แก่ผู้เรียน

ปัญหาหนึ่งในการเรียนภาษาจีนกลางของผู้เรียนชาวไทย คือ การใช้ทัศนภาวะกลุ่ม ศักติภาวะ (enabling modalities) สื่อความหมายแสดงความสามารถหรือความเป็นไปได้ ซึ่งส่วนมากจะปรากฏอยู่ในการใช้คำ *huì*(会) *néng*(能) และ *kěyǐ*(可以) Gao (2009, p. 68) ได้ศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้คำทั้งสามของผู้เรียนชาวไทยพบว่า ผู้เรียนชาวไทยเข้าใจว่าทั้งสามคำสามารถใช้แทนที่กันได้หรือไม่เข้าใจความแตกต่างทางความหมายของคำทั้งสาม และปัญหาสำคัญอยู่ที่การใช้รูปปฏิเสธของ *néng* และ *kěyǐ* ปัญหาการแสดงความปฏิเสธนี้ยังสะท้อนให้เห็นจากข้อผิดพลาดของผู้เรียนชาวไทยที่หลีกเลี่ยงการใช้รูปปฏิเสธของรูปแสดงความเป็นไปได้² (Qi and Qiu, 2011; Hu, 2018) Qi and Qiu (2011, pp. 87-88) พบว่าปัญหาที่มีความถี่ในการเกิดสูงที่สุดก็คือการเลี่ยงการใช้รูปปฏิเสธของรูปแสดงความเป็นไปได้ (*V₁-bù 不-V₂*)³ แล้วใช้รูป *bù 不-néng 能-VP* แทนที่ คิดเป็นร้อยละ 53.1 และในทางกลับกันมีความผิดพลาดประเภทที่ควรจะใช้รูป *bù-néng-VP* แต่กลับใช้เป็นรูปแสดงความเป็นไปได้แทน คิดเป็นร้อยละ 27.1

ผลการวิจัยส่วนใหญ่จะสรุปว่า สาเหตุแห่งความผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นจากการถ่ายโอนทางลบของภาษาแม่ (Corder, 1983, pp. 195-209 อ้างถึงใน Zhao, 2019, p. 940) เนื่องจากภาษาแม่มีวิธีการแสดงความหมายในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะทำให้การใช้ภาษาจีนกลางของผู้เรียนต่างชาติไม่ถูกต้อง แต่ยังไม่มีการศึกษาปัจจัยเฉพาะที่ทำให้ทราบว่าภาษาแม่กับภาษาเป้าหมายมีความแตกต่างกันจนทำให้เกิดปัญหาข้อผิดพลาดเหล่านั้นอย่างไร การศึกษาความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคำทั้งสามนี้มีอยู่มากมาย ทั้งจากมุมมองภาษาจีนกลางภาษาเดียว (Zhu, 2000; Liu, 2003; Lu, 2003) และมุมมองการเปรียบเทียบภาษา (Thawongklang, 2010; Wang, 2013) ทั้งนี้ผลการวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นมุมมองจากภาษาจีนกลางเป็นหลักแล้วจึงค่อยนำไปเปรียบเทียบกับภาษาไทย และระบุผลเพียงว่า ความหมายต่าง ๆ ของคำกริยาช่วยภาษาจีนกลางที่ได้วิเคราะห์แล้วนั้น เกือบทั้งหมดสามารถสื่อความหมายเป็นภาษาไทยด้วยคำว่า *ได้* อาจมีบางความหมายเท่านั้นที่ต้องใช้คำภาษาไทยคำอื่นมาเทียบความหมาย ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่างละเอียดว่าคำภาษาไทยที่ใช้เทียบความหมายนั้นมีลักษณะการแสดงความหมายเช่นนั้นได้อย่างไร

² ตำราไวยากรณ์จีนทั่วไปจะเรียกว่า “ส่วนเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้” (可能补语) แต่บางส่วนจะเรียกว่า “รูปแสดงความเป็นไปได้ของหน่วยสร้างกริยา-ผลหรือทิศทาง” (动结式与动趋式的可能式) ในการศึกษานี้จะใช้คำเรียกแบบหลังเนื่องจากเป็นการเรียกที่ครอบคลุมกว่า เทียบเท่ากับการเรียกว่าเป็น “หน่วยสร้างกริยาหลักและส่วนเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้”

³ *V₁* คือคำกริยา (verb) ที่ทำหน้าที่เป็นกริยาในประโยค ส่วน *V₂* คือคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริม (complement) ในประโยค

นอกจากนี้ การศึกษาเปรียบเทียบความหมายจะเน้นในความบอกล่าเป็นหลัก อาจกล่าวถึงความปฏิเสธบ้าง แต่ถือเป็นรายละเอียดส่วนน้อยเท่านั้น ทั้งที่จริง หากเปรียบเทียบคำ ได้ ในความปฏิเสธ หรือคือ การศึกษาหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ กับภาษาจีนกลางจะพบว่า ขอบเขตการศึกษาของงานวิจัยก่อนหน้ายังไม่ครบถ้วน ผลการวิจัยยังไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของหน่วยสร้างต่าง ๆ ในภาษาจีนที่แสดงความหมายปฏิเสธได้ การแสดงความปฏิเสธไม่ใช่เพียงแค่การเติมคำบอกปฏิเสธ bù (不) ไว้หน้า hui néng และ kěyǐ ก็จะเป็นการปฏิเสธตามความหมายที่แสดงในรูปบอกล่าได้ เนื่องจากการแสดงความหมายของคำในรูปบอกล่าและปฏิเสธไม่สมมาตรกัน (Hao (郝维), 2002 อ้างถึงใน Sun, 2009: 102) ความไม่สมมาตรกันระหว่างรูปบอกล่าและรูปปฏิเสธ หมายถึง ความหมายที่รูปบอกล่าสามารถแสดงได้นั้นไม่ปรากฏรูปปฏิเสธขึ้นเทียบ อาจต้องใช้รูปปฏิเสธของหน่วยสร้างอื่นมาสื่อความหมายทดแทน หรือ รูปปฏิเสธของหน่วยสร้างหนึ่งสามารถเป็นความหมายตรงข้ามให้กับรูปบอกล่าของหน่วยสร้างได้ หลายหน่วยสร้าง ความไม่สมมาตรกันนี้แสดงให้เห็นชัดเจนในการใช้คำ kěyǐ กล่าวคือ เมื่อใช้ในความอนุญาตที่เป็นรูปบอกล่ามักนิยมใช้คำว่า kěyǐ แต่เมื่อใช้ในความปฏิเสธ (ไม่อนุญาต) จะใช้รูปปฏิเสธของคำ néng แทน จากการศึกษาคลังข้อมูลเอกสารทางกฎหมายพบว่ามีการใช้หน่วยสร้าง bù+kěyǐ+VP จำนวน 34 ครั้ง และพบการใช้หน่วยสร้าง bù+néng+VP จำนวน 8,712 ครั้ง (Gao, 2009, p. 70) อาจกล่าวได้ว่าความไม่สมมาตรนี้ได้จับคู่ความหมายการอนุญาตในรูปบอกล่าจะแสดงด้วยหน่วยสร้าง kěyǐ +VP แต่รูปปฏิเสธจะแสดงด้วยหน่วยสร้าง bù+néng+VP

งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาว่า หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในภาษาไทยมีความหมายเทียบเคียงกับหน่วยสร้างอะไรในภาษาจีนกลางบ้าง และมีความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางความหมายอย่างไร โดยมีสมมติฐานว่า หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในภาษาไทยจะแสดงทัศนภาวะในกลุ่มศักยภาพ (enabling modalities) ได้ครบทั้ง 4 ความหมาย มีคู่เทียบความหมายกับหน่วยสร้างภาษาจีนกลางอย่างครบถ้วน และแต่ละความหมายมีคู่เทียบภาษาจีนกลางมากกว่า 1 หน่วยสร้าง ซึ่งจะพิสูจน์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยก่อนหน้า ประมวลเป็นกรอบประโยคทดสอบเพื่อใช้วิเคราะห์จัดประเภทความหมายทัศนภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ซึ่งปรากฏในประโยคที่สุ่มมาจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ส่วนการกำหนดคู่เทียบความหมายกับหน่วยสร้างภาษาจีนกลางจะสรุปจากงานวิจัยที่ได้ศึกษาความหมายทัศนภาวะกลุ่มศักยภาพของคำกริยาช่วยในภาษาจีนกลาง นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังต้องการศึกษาว่า ตำราภาษาจีนกลางที่นิยมใช้สอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยจะปรากฏการใช้หน่วยสร้างภาษาจีนที่เทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในลักษณะใดบ้างและมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจการแสดงทัศนภาวะเหล่านี้หรือไม่ โดยมีสมมติฐานว่า ตำราภาษาจีนไม่ปรากฏหน่วยสร้างภาษาจีนกลางได้ครบถ้วนทุกหน่วยสร้างที่สามารถแสดงความหมายทัศนภาวะต่าง ๆ ได้ และไม่สามารรถนำเสนอเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและการใช้หน่วยสร้างภาษาจีนกลางดังกล่าวได้ ซึ่งจะพิสูจน์โดยการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาและความหมายทัศนภาวะของประโยคที่ปรากฏหน่วยสร้าง bù-hui-VP

หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* หน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* และหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ ในตำราภาษาจีน *Hànyǔ jiàochéng* 《汉语教程》⁴ เล่มที่ 1 ถึง 6

การศึกษานี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนชาวไทยเข้าใจขอบเขตการปฏิเสธของการแสดงทัศนภาวะกลุ่ม ศักติภาวะและเลือกใช้หน่วยสร้างภาษาจีนกลางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นจากทั้งมุมมองทางภาษาศาสตร์และการสอนภาษา อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนกลางสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนชาวไทยต่อไป

2. ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ความหมายของคำว่า “ได้” ที่แสดงทัศนภาวะในกลุ่มศักติภาวะ (enabling modalities) (2) การปฏิเสธด้วยคำว่า “ไม่” ในภาษาไทย และ (3) ความหมายของหน่วยสร้างภาษาจีนแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักติภาวะ (enabling modalities) เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดวิเคราะห์ความหมายของหน่วยสร้าง $VP+ไม่+ได้$ และเปรียบเทียบหน่วยสร้างดังกล่าวกับหน่วยสร้างที่สื่อความลักษณะเดียวกันในภาษาจีนกลางจากมุมมองการแสดงทัศนภาวะ

ทัศนภาวะ (modality) หมายถึง การแปลงความคิดเห็นทัศนคติหรือความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ของผู้พูดให้กลายเป็นรูปทางไวยากรณ์ (Palmer, 1986, p. 16) เป็นการแสดงความเห็นหรือทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือต่อเหตุการณ์ที่มีการอธิบายข้อเท็จจริงดังกล่าว (Lyons, 1977, p. 452) อาจเป็นการแสดงความความสามารถของผู้พูดที่จะก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ (dynamic modality) อาจเป็นการแสดงการคาดคะเนจากความเชื่อของผู้พูด (epistemic modality) หรือแสดงความปรารถนาหรือทัศนคติของผู้พูด (deontic modality) เพื่อประเมินว่าสิ่งที่ได้กล่าวนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเกิด (necessity) หรือเป็นไปได้ที่จะเกิด (possibility) (Palmer, 1986, pp. 12, 18-20)

2.1 ความหมายของคำว่า “ได้” ที่แสดงทัศนภาวะในกลุ่มศักติภาวะ (enabling modalities)

Takahashi (2004, pp. 702-714) แบ่งประเภทความหมายของคำ ได้ ออกเป็น 5 ประเภท *ประเภทแรก* คำ ได้ ทำหน้าที่เป็นกริยาแท้ *ประเภทที่สองและสาม* คำ ได้ ปรากฏหน้าหน่วยกริยา แสดงความหมายการปรากฏของการดำรงอยู่ (existence) การสำนึกรู้ (realization) ด้านสถานที่ เวลา และผลของการกระทำ (ตัวอย่างที่ 1-4) ส่วน *ประเภทที่ 4* คำ ได้ ปรากฏท้ายหน่วยกริยา แสดงการสัมฤทธิ์ผล (accomplishment) ซึ่งปริมาณเชิงกายภาพ แสดงการมีผล (effect) ซึ่งปริมาณเชิงเวลา และแสดงการบรรลุผล (attainment) ซึ่งคุณภาพเชิงอัตวิสัย (ตัวอย่างที่ 5-7) ซึ่งทั้ง 4 ประเภทข้างต้นนี้ Takahashi ระบุว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดในโลกจริง

⁴ เป็นตำราที่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไทยเลือกใช้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: VII)

(1) มานะ <u>ได้</u> รางวัลที่หนึ่ง	(การดำรงอยู่)
(2) มานะ <u>ได้</u> ไปกรุงเทพ	(การสำนึกถึงสถานที่)
(3) ตอนไปต่างประเทศ <u>ได้</u> รู้ <u>ได้</u> เห็นอะไรมากมาย	(การสำนึกถึงเวลา)
(4) ผมพยายามเบียดไปจน <u>ได้</u> ยืนอยู่หน้าสุด	(การสำนึกถึงผลของการกระทำ)
(5) มานะ <u>จับปลา</u> ได้ 2 ตัว	(การสัมฤทธิ์ผล-ปริมาณเชิงกายภาพ)
(6) แอร์มันเย็น <u>ขึ้นมา</u> ได้ 2-3 วันแล้วก็กลับไม่เย็น <u>ขึ้นมา</u> อีก	(การมีผล-ปริมาณเชิงเวลา)
(7) เขา <u>ทำงาน</u> ได้ดี	(การบรรลุผล-คุณภาพเชิงอัตวิสัย)

ความหมายประเภทที่ 5 ของคำ ได้ เป็นความหมายเชิงทัศนภาวะ จึงเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการศึกษานี้ ปรากฏอยู่ในรูป [(NP) VP (ก็) ได้] แสดงความหมายเชิงทัศนภาวะ 5 ประเภท ได้แก่

- 1) การแสดงความสามารถ (ability) จะอยู่ในโครงสร้างที่ประธานของประโยคเป็น “ผู้กระทำ (agent)” (ตัวอย่างที่ 8)
- 2) การแสดงสมรรถภาพ/วิสัยความสามารถ (capability/capacity) จะอยู่ในโครงสร้างที่ประธานของประโยค “ไม่ใช่ผู้กระทำ” ซึ่งจะเป็นการบรรยายการมีอุปกรณ์พร้อม มีสมรรถภาพหรือ มีคุณสมบัติที่จะเป็นของประธาน (ตัวอย่างที่ 9-11)
- 3) การแสดงความเป็นไปได้ (possibility) จะอยู่ในโครงสร้างที่ประธานของประโยคเป็น “องค์ประกอบแวดล้อม” เช่น เวลาหรือสถานที่ ซึ่งเป็นการบรรยายว่าคุณสมบัติขององค์ประกอบแวดล้อมนั้นมีเงื่อนไขที่พร้อมใช้/ทำ (ตัวอย่างที่ 12-13)
- 4) การแสดงความน่าจะเป็น (probability) มักจะปรากฏร่วมกับ อาจจะ และปรากฏ ก็ หน้าคำ ได้ เป็นการคาดการณ์ว่า เหตุการณ์บางอย่างจะเกิดขึ้นตามหลักฐานแวดล้อมที่ผู้พูดทราบมา แต่เหตุการณ์นั้นอาจไม่เกิดขึ้นจริงก็ได้ (ตัวอย่างที่ 14-15)
- 5) การแสดงการอนุญาต (permissibility) จะอยู่ในโครงสร้างที่ประธานของประโยคเป็น “ผู้กระทำที่ได้รับอนุญาต” ซึ่งแสดงว่าประธานของประโยคกระทำกริยาได้โดยได้รับการยินยอมจากผู้พูดแล้ว (ตัวอย่างที่ 16)

(8) มานะ <u>เล่นเปียโน</u> ได้	(ความสามารถ)
(9) ตุ๊กตาตัวนี้หัวเราะ <u>ได้</u> ร้อง <u>ให้</u> ได้	(สมรรถนะ/มีอุปกรณ์พร้อม)
(10) รถคันนี้ <u>ขึ้น</u> ภูเขา <u>ได้</u>	(สมรรถภาพ)
(11) กระเป๋าใบนี้ใส่ <u>เครื่องคอมพิวเตอร์</u> ได้	(วิสัยสมรรถภาพ/มีคุณสมบัติ)
(12) ที่ <u>นี้</u> สูบบุหรี่ <u>ได้</u>	(ความเป็นไปได้/มีเงื่อนไขพร้อมใช้)
(13) วัน <u>นี้</u> ติดธุระ <u>ไป</u> ไม่ <u>ได้</u> พุธ <u>นี้</u> ไป <u>ได้</u>	(ความเป็นไปได้/มีเวลาที่พร้อมทำ)
(14) พุธ <u>นี้</u> ฝน <u>อาจ</u> จะ <u>ตก</u> ก็ <u>ได้</u>	(ความน่าจะเป็น)
(15) เรา <u>มา</u> สาย <u>ไป</u> หน่อย เขา <u>อาจ</u> จะ <u>กลับ</u> ไป <u>แล้ว</u> ก็ <u>ได้</u>	(ความน่าจะเป็น)
(16) คุณ <u>จะ</u> มา <u>เมื่อ</u> ไร <u>ก็</u> ได้	(การอนุญาต)

คำว่า *ได้* ในภาษาไทยเมื่อใช้เป็นคำแสดงทัศนภาวะจะมีความหมายหลากหลายในกลุ่ม ศักติภาวะ (enabling modalities) ซึ่งหมายถึง การแสดงศักยภาพที่ไม่เกิดขึ้นจากการถูกบังคับ ประกอบด้วย ความสามารถ (ability) ความเป็นไปได้แท้ (intrinsic possibility) การอนุญาต (permission) และความเป็นไปได้จากการคาดคะเน (epistemic possibility) (Radden and Dirven, 2007, p. 253) งานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาเรื่องทัศนภาวะจะเรียกชื่อหรือจำแนกประเภทของทัศนภาวะไว้หลากหลายไม่มี คำเรียกเฉพาะคำใดที่แน่นอน ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะทบทวนการแบ่งประเภทของทัศนภาวะกลุ่มศักติภาวะตาม แนวทางของโสรัจ เรื่องมณี (2553) ซึ่งได้ศึกษาคำ *được* 'ได้' ที่ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยาหลักใน โครงสร้างกริยาเรียงในภาษาเวียดนาม เนื่องจากการใช้คำว่า *được* เพื่อแสดงทัศนภาวะเป็นลักษณะร่วม ของภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Enfield, 2003)

โสรัจ เรื่องมณี (2553, น. 128-145) พบว่า คำ *được* ในภาษาเวียดนาม มีความหมายเป็นคำ บอกทัศนภาวะได้ทั้งหมด 4 ประเภท ประเภทแรก คือ ทัศนภาวะอ้างอิงจากผู้กระทำ (agent-oriented modality) เป็นการแสดงถ้อยคำโดยการอ้างอิงจากเงื่อนไขภายในตัวผู้กระทำเหตุการณ์ที่สามารถเอื้อให้ เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้ (Bybee, Perkins and Pagliuca, 1994, p. 177) ทัศนภาวะนี้จะ คำนี้ถึงศักยภาพที่มีอยู่โดยธรรมชาติของคนใดคนหนึ่งหรือสิ่งของใดสิ่งหนึ่งอันเป็นศักยภาพที่จะสามารถ ก่อให้เกิดหรือกระทำกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นจริงขึ้นมาได้ ซึ่งตรงกับการแสดงความหมายของ *ได้* ดังที่แสดงไว้ในตัวอย่างที่ 8-11

ประเภทที่สอง คือ ทัศนภาวะอ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม (root possibility modality) ทัศนภาวะอ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อมเป็นทัศนภาวะที่สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมเป็นตัวจำกัด การแสดงความสามารถผู้พูดในการที่จะกระทำหรือก่อเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ สถานการณ์ แวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตัวผู้พูดจะเป็นสิ่งที่กำหนดการกระทำของผู้พูดว่าจะทำสิ่งนั้น ๆ ได้หรือไม่ได้ การแสดงทัศนภาวะนี้ตรงกับแสดงความเป็นไปได้ (possibility) ของคำ *ได้* ดังที่ได้แสดงไว้ในตัวอย่างที่ 12-13

ประเภทต่อมา คือ ทัศนภาวะอ้างอิงจากผู้พูด (speaker-oriented modality) จัดว่าเป็น ทัศนภาวะที่แสดงทัศนคติที่ผู้พูดมีโดยตรงต่อเหตุการณ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ยึดติดกับเงื่อนไข หรือทัศนคติในการกระทำเหตุการณ์ของผู้กระทำเหตุการณ์ (actor) เองแต่อย่างใด หากเป็นการอนุญาตให้ ผู้พูดมีส่วนในเงื่อนไขที่ทำการกระทำนั้น ๆ โดยที่ผู้กระทำเหตุการณ์คือผู้ฟังนั่นเอง ทัศนภาวะนี้แสดงความ คิดเห็นหรือเจตนาของผู้พูดด้วยวัจนกรรม (speech act) แบบใดแบบหนึ่ง เช่น การบังคับ (obligation) หรือ การอนุญาต (permission) คำ *ได้* ก็แสดงทัศนภาวะนี้เช่นกัน ดังที่ได้แสดงไว้ในตัวอย่างที่ 16

ประเภทสุดท้าย คือ ทัศนภาวะอ้างอิงจากการคาดคะเน (epistemic modality) ซึ่งเป็น ทัศนภาวะที่แสดงระดับความเชื่อและความมั่นใจต่อข้อมูลของผู้พูด ซึ่งทัศนภาวะนี้เกี่ยวข้องกับการเข้าไป มีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นของผู้พูด ผู้พูดจะประเมินความเป็นจริงของ

เหตุการณ์ในสภาวะปกติว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรแล้วจึงแสดงทัศนะผ่านถ้อยความออกมา การแสดงทัศนะภาวะนี้ตรงกับการแสดงควมน่าจะเป็น (probability) ของคำ ได้ ดังที่ได้แสดงไว้ในตัวอย่างที่ 14-15

ตารางที่ 1: ตารางแสดงความหมายเชิงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะในภาษาไทย

ประเภทของทัศนภาวะ ¹	ความหมายของคำว่าได้ ²	ตัวอย่างประโยค
อ้างอิงจากผู้กระทำ	ความสามารถ สมรรถภาพวิสัยสามารถ	มานะเล่นเปียโนได้ รถคันนี้ขึ้นภูเขาได้
อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม	ความเป็นไปได้	วันนี้ติดธุระไปไม่ได้ พรุ่งนี้ไปได้
อ้างอิงจากผู้พูด	การอนุญาต	คุณจะมาเมื่อไรก็ได้
อ้างอิงจากการคาดคะเน	ความน่าจะเป็น	พรุ่งนี้ฝนอาจจะตกก็ได้

¹ไสร็จ เรื่องมณี (2553); ²Kiyoko Takahashi, Tasanee Methapisit (2004)

2.2 การปฏิเสธด้วยคำ ไม่ ในภาษาไทย

การปฏิเสธด้วยคำว่า ไม่ ในภาษาไทยเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน ซึ่งลักษณะของการปฏิเสธแบบมาตรฐานมี 4 ประการ ดังนี้ 1) มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค 2) เป็นการปฏิเสธประโยคบอกเล่า 3) ต้องมีภาคแสดงหลักของประโยคเป็นกริยา 4) เป็นวิธีการปฏิเสธพื้นฐานที่ใช้กันมากในภาษา (รุจิรา บำรุงกาญจน์, 2559, น. 86) นอกจากนี้ การใช้คำ ไม่ เพื่อปฏิเสธยังถือเป็นการปฏิเสธแบบสมมาตร (symmetric negation) ตามแนวคิดของเมียสตาโม (Miestamo, 2005 อ้างถึงใน รุจิรา, 2559, น. 87) กล่าวคือ ประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธแตกต่างกันเพียงประการเดียว คือการปรากฏหรือไม่ปรากฏของรูปปฏิเสธ ไม่ การศึกษาหน่วยสร้าง $V+ไม่+ได้$ นี้ จะศึกษาลักษณะการปรากฏ ไม่ ในหน่วยสร้างกริยาเรียง ซึ่งมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมตามตำแหน่งที่ ไม่ ปรากฏ กล่าวคือ หากปรากฏอยู่หน้ากริยาทั้งสองก็จะปฏิเสธความทั้งหมด แต่หาก ไม่ ปรากฏอยู่ระหว่างกริยาทั้งสอง ขอบเขตความหมายของการปฏิเสธจะครอบคลุมแค่กริยาวลีที่สองเท่านั้น โดยส่วนมากตำแหน่งของ ไม่ จะปรากฏอยู่หน้าหน่วยสร้างกริยาเรียงเพื่อปฏิเสธความทั้งหมด เช่น

(17) วันนี้เขาไม่ไปเรียน (ไม่ไป+ไม่เรียน)

(18) พอเถอะ ฉันไม่อยากฟังแล้ว (ไม่อยาก+ไม่ฟัง)

ทว่า การปรากฏในเหตุการณ์ที่ทั้งสองเหตุการณ์เกิดต่อเนื่องกันและแสดงเหตุการณ์ก่อนผล คำ ไม่ จะปรากฏอยู่ระหว่างกริยาวลีทั้งสอง (ตัวอย่าง 19) หน่วยสร้างแสดงเหตุการณ์ก่อนผลนี้จะแสดงความหมายว่าการกระทำสิ่งใด ๆ ในกริยาวลีแรกจะแสดงเจตจำนง หรือความตั้งใจที่จะให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาในกริยาวลีที่สอง เช่น *นอนหลับ* ในประโยคตัวอย่างที่ 20 แสดงให้ทราบว่าเมื่อนอนแล้วก็ต้องการที่จะหลับ เมื่อรูปปฏิเสธ ไม่ แทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสอง ไม่ จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาวลีที่สอง แสดงความหมายปฏิเสธว่าผลจากการกระทำนั้นไม่ได้เกิดขึ้น หากคำ ไม่ ปรากฏอยู่หน้ากริยาวลีแรกก็เท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธการกระทำ (รุจิรา, 2559, น. 110-111) คีโยโกะ (2539, น. 75)

อภิปรายในมุมมองนี้ว่า ถ้าไม่มีการกระทำ ย่อมไม่ปรากฏผล จึงไม่มีความจำเป็นในการสื่อสารว่าผลไม่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีการกระทำใด ๆ

(19) [กริยา₁ + (นามวลี) + *ไม่* + กริยา₂ + (นามวลี)]

(20) ถ้าดื่มน้ำชาแก่ ๆ จะทำให้ท้องผูกได้ และจะนอนไม่หลับถ้าดื่มในยามค่ำคืน

2.3 ความหมายของหน่วยสร้างภาษาจีนแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะ

Li (2004, pp. 137-175) เสนอแนวความคิดการแบ่งประเภททัศนภาวะในภาษาจีนกลางจากมุมมองของอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะจะปรากฏใน 3 ประเภท ซึ่งสามารถเทียบกับวิธีการจัดประเภทของโสรัจ (2553) ได้ทั้งหมด มีหน่วยสร้างที่สอดคล้องกับการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะทั้งสิ้น 5 หน่วยสร้าง (รายละเอียดตามข้อ 2.3.1-2.3.5)

Hsieh (2005, pp. 46-49) เสนอว่าคำที่แสดงทัศนภาวะอาจจะไม่ได้แสดงเพียงแค่ทัศนภาวะเดียว การเขียนประโยคในรูปบอกเล่าหนึ่งอาจจะต้องวิเคราะห์ความกำกวมทางความหมายก่อนจึงจะสามารถจัดประเภทได้ถูกต้อง เช่น คำ *néng* (สามารถ/ได้) ในประโยคตัวอย่างที่ 21 อาจจะจัดเป็นทัศนภาวะแสดงความสามารถ (หรือแบบอ้างอิงผู้กระทำตามเกณฑ์ของการศึกษานี้) หากความหมายที่แฝงไว้คือ “เขามีความสามารถในการขับรถ (เขาจึงขับรถได้) หรืออาจจะจัดเป็นทัศนภาวะแสดงความปรารถนา (deontic) (หรือแบบอ้างอิงผู้พูดตามเกณฑ์ของการศึกษานี้) หากความหมายที่แฝงไว้คือ “ฉันอนุญาตให้เขาขับรถได้” หรือ “สถานการณ์บางประการอนุญาตให้เขาขับรถได้ เช่น เขามีใบขับขี่ เขามีอายุถึงเกณฑ์กำหนด (เขาจึงขับรถได้)” หรืออาจจะตีความเป็นทัศนภาวะย่อยของทัศนภาวะความสามารถเชิงพลวัต (dynamic) ที่เรียกว่า “ทัศนภาวะที่เป็นกลาง (neutral)” ตามที่ Palmer (1990, p. 37 อ้างถึงใน Hsieh, 2005, p. 47) เสนอไว้ หากความหมายที่แฝงไว้คือ “เงื่อนไขบางประการยอมให้/เพียงพอให้การขับรถของเขาเกิดขึ้น เช่น เขาหลับพักผ่อนเพียงพอ เขาสวมแว่นแล้ว หรือตอนนี้เขามีเวลาพอดี (เขาจึงขับรถได้)” (หรือแบบอ้างอิงสถานการณ์แวดล้อมตามเกณฑ์ของการศึกษานี้)

(21) 他 能 开 车。

Tā néng kāi chē.

เขา ได้ ขับ รถ

‘เขาสามารถขับรถได้’

2.3.1 หน่วยสร้าง 可能 *kěnéng-VP*

คำว่า 可能 *kěnéng* เป็นคำวิเศษณ์ใช้สำหรับคาดคะเนความน่าจะเป็นโดยเฉพาะ เทียบได้กับภาษาไทยว่า “อาจ” ใช้เพื่อแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากการคาดคะเน ประเมินว่าบางสิ่งบางอย่างจะกลายเป็นจริงหรือไม่ (Li, 2004, p. 138) หน่วยสร้างนี้ไม่ใช่คู่เทียบของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ เพราะคำ *kěnéng* มีความหมายว่า “อาจ(จะ)...(ก็ได้)” คำ “ได้” ที่แสดงความหมายการคาดคะเนมักจะปรากฏคู่กับคำ “อาจ(จะ)” “คง(จะ)” หรือ “น่า(จะ)” ซึ่งทั้งสามคำที่ปรากฏคู่นี้สามารถแสดงความหมายการคาดคะเนได้โดยไม่จำเป็นต้องมี “(ก็)ได้” ปรากฏร่วม กล่าวคือ เราสามารถเทียบหน่วยสร้าง *kěnéng-VP* กับ

หน่วยสร้าง “อาจ+VP(+ก็+ได้)” แต่ไม่สามารถเทียบกับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ โดยที่ไม่มีคำ “อาจ” ปรากฏ
ร่วมด้วย

(22) 他可能没那么喜欢我。

Tā kěnéng méi nàme xǐhuān wǒ.

เขา อาจจะ ไม่ ขนาดนั้น ชอบ ฉัน

‘เขาอาจ(จะ)ไม่ได้ชอบฉันขนาดนั้น (ก็ได้)’

2.3.2 หน่วยสร้าง 能 néng-VP

คำ 能 néng เป็นคำกริยาช่วยที่เป็นตัวแทนของทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะในภาษาจีนกลาง กล่าวคือ néng สามารถแสดงทัศนภาวะได้ทุกแบบในกลุ่มนี้ néng เป็นคำพื้นฐานที่สุดสำหรับการแสดง ทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้กระทำ (เป็นตัวแทนของการมีศักยภาพ หน้าที่ คุณลักษณะหรือคุณภาพ) รวมถึง ความสามารถที่ฟื้นคืนกลับมาอีกครั้ง (ตัวอย่างที่ 23-24) นอกจากนี้ néng ยังแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจาก การคาดคะเนโดยจะสันนิษฐานจากเหตุแวดล้อม ประเมินไปตามเงื่อนไขที่เป็นภาวะวิสัย มีน้ำเสียงที่มั่นใจ น้อยกว่า 会 huì (Zhao, 2012, p. 157) และแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูดหรือสถานการณ์แวดล้อม (ตัวอย่างที่ 26) แต่จะเน้นแสดงความหมายในความที่ไม่ใช่บอกเล่า (non-assertion) (Li, 2004, pp. 140-142, 151-152, 163-164)

(23) 他感冒好了, 能上课了。 (ความสามารถที่ฟื้นคืน)

Tā gǎnmào hǎole, néng shàngkè le.

เขา เป็นหวัด ดี แล้ว ได้ เข้าเรียน แล้ว

‘เขาหายหวัดแล้ว เข้าเรียนได้แล้ว’

(24) 蜂蜜能做药。 (สมรรถนะ/คุณลักษณะ)

Fēngmì néng zuò yào.

น้ำผึ้ง ได้ ทำ ยา

‘น้ำผึ้งใช้ทำยาได้’

(25) 天这么晚了, 他能来吗? 我看他不能来了。

Tiān zhème wǎn le, tā néng lái ma? Wǒ kàn tā bù néng lái le.

ฟ้า ขนาดนี้ มีด แล้ว เขา ได้ มา หรือ ฉัน ดู เขา ไม่ ได้ มา แล้ว

‘มีดขนาดนี้แล้ว เขาจะมาได้หรือ ฉันว่าเขามาไม่ได้แล้ว’ (การคาดคะเน)

(26) 我现在能走了吗? (การอนุญาต)

Wǒ xiànzài néng zǒu le ma?

ฉัน ตอนนี้ ได้ ไป แล้ว ไหม/หรือ

‘ตอนนี้ฉันไปได้แล้วหรือ’

2.3.3 หน่วยสร้าง 会 huì-VP

หน่วยสร้าง 会 huì-VP เป็นหน่วยสร้างที่แสดงทัศนภาวะได้ 2 ประเภท ประเภทแรกแสดง ทัศนภาวะที่อ้างอิงจากการคาดคะเน ซึ่งสามารถแสดงระดับความแน่นอน/มั่นใจได้มากกว่า 可能

kěnéng (Li, 2004, p. 144) *hui* มีความกำกวมระหว่างการแสดงความเป็นอนาคตและการคาดคะเนความน่าจะเป็น ในความนี้จะสังเกตจากคำเทียบภาษาไทยได้ด้วยเช่นกัน เพราะคำเทียบในภาษาไทยมักใช้คำว่า “จะ” การแสดงความคาดคะเนนี้ *hui* และ *néng* สามารถใช้แทนกันได้ แต่ *hui* มักจะคาดคะเนจากความเห็นส่วนตัวของผู้พูด มีน้ำเสียงที่ค่อนข้างมั่นใจในความเป็นจริงของสมมติฐานมากกว่า *néng* (ตัวอย่างที่ 27) ประเภทที่สอง *hui* แสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้กระทำ เน้นแสดงความสามารถทางปัญญาหรือความสามารถทางการเรียนรู้ (mental ability) มีนัยยะแฝงว่า คุณสมบัติที่เป็นความสามารถนั้นต้องได้รับมาจากการเรียนรู้หรือฝึกฝน เป็นความสามารถเชิงสัมพัทธ์ กล่าวคือ เป็นความสามารถที่ไม่ใช่ทุกคนจะสามารถทำได้โดยธรรมชาติ นอกจากนี้ยังสามารถอนุมานระดับความสามารถของ *hui* ว่าถึงระดับชำนาญ (ตัวอย่างที่ 28) (Li, 2004, pp. 139-140, 142, 154-155; Zhao, 2012, p. 157)

(27) 下这么大的雨，他会来吗？ (การคาดคะเน)

Xià zhème dà de yǔ, tā huì lái ma?

ตก ขนาดนี้ ใหญ่ [คช] ฝน เขา ได้ มา หรือ

‘ฝนตกแรงอย่างนี้ เขาจะมา(ได้)หรือ’

(28) 导游会说英语。 (ความสามารถ)

Dǎoyóu huì shuō yīngyǔ.

มัคคุเทศก์ ได้ พูด ภาษาอังกฤษ

‘มัคคุเทศก์พูดภาษาอังกฤษได้/เป็น’

2.3.4 หน่วยสร้าง 可以 *kěyǐ-VP*

หน่วยสร้าง 可以 *kěyǐ-VP* เป็นหน่วยสร้างที่แสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูดที่สำคัญที่สุด (ตัวอย่างที่ 29) (อาจใช้ 可 *kě* แทนได้หากใช้ในรูปแบบที่เป็นทางการ) มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำ (ประธานของประโยค) หากผู้กระทำเป็นผู้พูดเองจะสื่อว่าตนเองไม่มีเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคที่จะทำการกระทำนั้นเป็นไปได้ มองอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้พูดได้ถ่ายโอนอำนาจการกระทำให้กับตัวเองซึ่งเป็นผู้กระทำ (ตัวอย่างที่ 30) (Thawongklang, 2010, p. 22) แต่หากผู้กระทำเป็นผู้อื่นจะมีน้ำเสียงแนะนำให้ทำ หน่วยสร้างนี้อาจปรากฏการใช้ในเชิงที่แสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้กระทำหรืออ้างอิงจากการคาดคะเนได้แต่ไม่ถึงขั้นเป็นตัวบังคับ หากใช้เชิงความสามารถจะไม่สามารถอนุมานระดับความสามารถได้ บอกได้เพียงแค่ “มี” ความสามารถนั้นเท่านั้น (ตัวอย่างที่ 31-32) (Li, 2004, pp. 143-144, 157-158, 166-167; Zhao, 2012, p. 157)

(29) 你可以拿去仔细读几遍。 (อนุญาต/แนะนำให้ทำ)

Nǐ kěyǐ ná qù zǐxì dú jǐ biàn.

คุณ ได้ เอา ไป ละเอียด อ่าน 2-3 รอบ

‘เธอเอาไปอ่านให้ละเอียดสักสองสามรอบได้’

(30) 我今天晚上有空，可以跟你一起去。(เป็นไปได้)

Wǒ jīntiān wǎnshàng yǒu kòng, kěyǐ gēn nǐ yìqǐ qù.

ฉัน วันนี้ ตอนเย็น มี ว่าง ได้ กับ คุณ ด้วยกัน ไป
'ฉันว่างคืนนี้ไปกับเธอได้'

(31) 将来 的 命运 可以 是 好的, 也 可以 是 坏 的。

Jiānglái de mìngyùn kěyǐ shì hǎo de, yě kěyǐ shì huài de.
อนาคต ของ โชคชะตา ได้ เป็น ดี ที่ ก็ ได้ เป็น ร้าย ที่
'โชคชะตาในวันหน้าอาจจะดี อาจจะร้ายก็ได้' (การคาดคะเน)

(32) 骆驼 可以 好 几天 不 吃 东西。 (ความสามารถ)

Luòtuó kěyǐ hǎo jǐ tiān bù chī dōngxī.
อูฐ ได้ หลาย ก็ วัน ไม่ กิน ของ
'อูฐไม่กินอาหารได้หลายวัน'

2.3.5 หน่วยสร้าง V_1 -得 de ($dé$) ($+V_2$)

หน่วยสร้าง V_1 -得 de ($+V_2$) ถือเป็นหน่วยสร้างสลับตำแหน่งของ 能 $néng$ -VP แสดงความหมายคล้ายกันมาก ต่างกันที่ $néng$ วางหน้ากริยา ส่วน de วางหลังกริยา (Li, 1924[rpt1992, p. 371]; Wang, 1943[rpt1985, p. 69] อ้างถึงใน Li, 2004, pp. 158-159) และสามารถสื่อความหมายในกลุ่มศักดิ์ภาวะได้ทุกประเภทเช่นเดียวกับ $néng$ แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นตัวบ่งชี้ให้กับทัศนภาวะใด (Li, 2004, pp. 143, 169) Wang (1943, 1985, p. 69 อ้างถึงใน Li, 2004, p. 158) เสนอว่า หน่วยสร้างนี้แสดงความหมายว่า "สามารถทำได้ดังหวังไว้" แต่มักจะปรากฏในรูปปฏิเสธ (V_1 -不 $bù$ - V_2) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า คือการแสดงความหมายว่า "การกระทำบางอย่างไม่สำเร็จอย่างที่หวัง" การประกอบเป็นหน่วยสร้างนี้จะมีเงื่อนไขคัดเลือกว่า กริยาแรกต้องเป็นกริยาที่ตั้งใจทำได้ และกริยาหลังต้องเป็นเป้าหมายของการกระทำที่แสดงโดยกริยาแรก (Zhang, 1999, p. 142) ทั้งนี้ เงื่อนไขดังกล่าวจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและความรู้สึก (เป็นสิ่งที่ถูกค้นพบไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้างขึ้น) (Sugimura, 2010, p. 187) ซึ่งการแสดงความหมายนี้ตรงกับการแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม

(33) 星光 下 看 得 出 路径。 (อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม)

Xīngguāng xià kàn de chū lùjìng.
แสงดาว ได้ ดู ได้ ออก เส้นทาง
'ได้แสงดาวมองทางได้(เห็น)'

(34) 要是 你 抓 得 紧, 还 赶 得 上 火车。 (อ้างอิงจากการคาดคะเน)

Yàoshi nǐ zhuā de jǐn, hái gǎn de shàng huǒchē.
ถ้า คุณ จับ ได้ แน่น ยัง เร่งทัน ได้ ติด รถไฟ
'ถ้าเธอรีบหน่อยยังไปขึ้นรถไฟได้ทัน'

(35) 你 现在 还 走 得 了 吗? (อ้างอิงจากผู้กระทำ)

Nǐ xiànzài hái zǒu dé liǎo ma?
คุณ ตอนนี ยัง เดิน ได้ ไหว(สำเร็จ) ไหม
'ตอนนี้เธอยังไปได้(ไหว)ไหม'

(36) 她去得为什么我不能去? (อ้างอิงจากผู้พูด)
 Tā qù dé wèishéme wǒ bùnéng qù?
 เขาไป ได้ ทำไม ฉัน ไม่ ได้ ไป
 ‘เขาไปได้ทำไมฉันไปไม่ได้’

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1) ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะ ความหมายของคำ ได้ การแสดงความรู้สึกด้วยคำ ไม่ เพื่อประมวลเป็นกรอบความหมายของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จากนั้น กำหนดกรอบประโยคทดสอบที่สอดคล้องกับกรอบความหมายดังกล่าว เพื่อใช้ทดสอบการแสดงทัศนภาวะ ต่าง ๆ ของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ การกำหนดกรอบประโยคทดสอบจะพิจารณาสร้างจากกรอบ ความหมายในแต่ละทัศนภาวะ และพยายามเลี่ยงการใช้คำที่สื่อสารได้หลายความหมาย เช่นคำว่า “สามารถ” ซึ่งมีลักษณะเหมือนคำว่า “ได้” เป็นคำทดสอบ ผู้วิจัยจะเลือกในคำที่สามารถสื่อได้เพียง ทัศนภาวะเดียวเพื่อให้แน่ใจว่าความหมายของ “ได้” จะเป็นการแสดงทัศนภาวะที่ตัดสินนั้นจริง

ตารางที่ 2: ตารางแสดงกรอบความหมายและกรอบประโยคทดสอบของทัศนภาวะ

ทัศนภาวะ	กรอบความหมาย	กรอบประโยคทดสอบ
อ้างอิงจากผู้กระทำ	คนคนหนึ่งไม่มีศักยภาพบางอย่างในตัวที่จะสามารถก่อให้เกิดหรือกระทำกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นจริงขึ้นมาได้	x-ไม่มีความสามารถที่จะ-VP-ได้ (x คือผู้กระทำ) (VP คือการกระทำ)

ตารางที่ 2: ตารางแสดงกรอบความหมายและกรอบประโยคทดสอบของทัศนภาวะ (ต่อ)

ทัศนภาวะ	กรอบความหมาย	กรอบประโยคทดสอบ
อ้างอิงจาก สถานการณ์ แวดล้อม	สถานการณ์ภายนอกบางอย่างมาจำกัดให้บางสิ่งบางอย่างไม่สามารถเกิดขึ้นหรือคนคนหนึ่งไม่สามารถกระทำหรือก่อเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งได้ แม้ว่าในตัวบางสิ่งหรือบางคนนั้นจะมีศักยภาพที่จะกระทำได้ก็ตาม	ด้วย-x-จึงทำให้-y-ไม่พร้อมที่จะ-VP-ได้ (x คือสถานการณ์ภายนอก) (y คือผู้กระทำ) (VP คือการกระทำ)
อ้างอิงจากผู้พูด	ผู้พูดมีอำนาจแห่งการกระทำใดการกระทำหนึ่งครอบครองอยู่แต่ไม่ถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ของความสามารถนั้นไปให้ผู้กระทำหรือหรือริบสิทธิ์ของผู้กระทำซึ่งอาจจะเป็นตนเองหรือผู้อื่นผู้ใดก็ได้	ห้าม-x-VP (x คือผู้กระทำ) (VP คือการกระทำ)
อ้างอิงจาก การคาดคะเน	ผู้พูดมีความมั่นใจในสมมติฐานของตน ความมั่นใจนั้นเป็นความคิดเห็นของผู้พูดเอง ผู้พูดใช้ความมั่นใจนั้นคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น	x-ไม่น่าจะ-VP-ได้ (x คือผู้กระทำ) (VP คือการกระทำ)

2) สืบค้นข้อมูลประโยคที่มีหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จากข้อมูลทั้ง 6 ประเภทในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเพื่อวิเคราะห์ประเภทความหมายที่แสดง รวมถึงสัดส่วนและแนวโน้มการใช้ทัศนภาวะในความหมายต่าง ๆ ของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จากการสืบค้นโดยใช้คำสำคัญ "ได้" มีการปรากฏทั้งสิ้น 396,834 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกโดยให้ระบบคัดเลือกตัวอย่างจากข้อมูลทุกประเภทเอกสารโดยอัตโนมัติ และคัดเลือกคราวละ 1,000 ตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปคัดตัวอย่างที่มีการปรากฏค่า "ไม่" ร่วมด้วย และต้องไม่ใช่ "ไม่ได้" ที่ปรากฏอยู่นำกริยา แล้วทำซ้ำจนได้ข้อมูลที่ต้องการจำนวน 500 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นปริมาณที่พอจะเป็นตัวแทนและสามารถปฏิบัติได้ เพื่อนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

3) ศึกษาและจัดประเภทหน่วยสร้างต่าง ๆ ในภาษาจีนกลางที่แสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะ เพื่อนำมาจัดกลุ่มเทียบความหมายกับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ตามลักษณะการแสดงทัศนภาวะต่าง ๆ

4) สกัดประโยคที่ปรากฏหน่วยสร้าง *bù+hui+VP* หน่วยสร้าง *bù+néng+VP* หน่วยสร้าง *bù+kěyǐ+VP* และหน่วยสร้าง $V_1+bù+V_2$ ทั้งหมดที่ปรากฏในตำราเรียน *Hànyǔ jiàochéng* 《汉语教程》 เล่มที่ 1-6 เพื่อศึกษาสัดส่วนการแสดงความหมายเชิงทัศนภาวะรวมถึงสัดส่วนและแนวโน้มการนำเสนอข้อมูลของหน่วยสร้างต่าง ๆ ในตำราเรียน เพื่อใช้วิเคราะห์และเสนอแนวทางการศึกษาการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะของผู้เรียนชาวไทย

5) สรุปและอภิปรายผล เสนอคู่เทียบความหมายของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ กับหน่วยสร้างภาษาจีนกลางตามลักษณะการแสดงทัศนภาวะ กำหนดแนวทางการเลือกใช้หน่วยสร้างภาษาจีนกลางจากลักษณะการแสดงความหมายย่อยที่แตกต่างกัน ในกรณีมีหน่วยสร้างมากกว่า 1 หน่วยสร้างที่แสดงทัศนภาวะเดียวกัน

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์การแสดงทัศนภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ เพื่อศึกษาประเภท ความหมายที่แสดง รวมถึงสัดส่วนและแนวโน้มการใช้ทัศนภาวะในความหมายต่าง ๆ ส่วนต่อมาเป็นการระบุหน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่มีความหมายเทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ และส่วนสุดท้ายคือการวิเคราะห์การปรากฏของหน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่มีความหมายเทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในตำราเรียนภาษาจีนกลาง

4.1 การแสดงทัศนภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่างประโยคที่ปรากฏหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จำนวน 500 ประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติพบว่า การแสดงทัศนภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ สอดคล้องกับการแสดงทัศนภาวะของคำว่า ได้ กล่าวคือ คำปฏิเสธ ไม่ จะมาทำหน้าที่เปลี่ยนความหมายเชิงบอกเล่าให้เป็นปฏิเสธโดยที่ยังคงกรอบความหมายหลักแบบเดิม ผลการศึกษานี้ถือเป็นการยืนยัน

ผลการวิจัยของ Takahashi (2004) และสอดคล้องกับการใช้คำลักษณะเดียวกันในภาษาเวียดนามตามการแบ่งประเภทของโสรัจ (2553) การแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ มีดังนี้

1) อ้างอิงจากผู้กระทำ (agent-oriented)

การแสดงความหมายที่อ้างอิงจากผู้กระทำ คือ การแสดงว่าการกระทำบางอย่างจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้กระทำที่เป็นมนุษย์ไม่มีความสามารถ (ability) หรือสิ่งของไม่มีสมรรถภาพหรือวิสัยความสามารถ (capability/capacity) การประเมินว่าหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จะแสดงความหมายนี้หรือไม่สามารถทดสอบได้จากกรอบประโยคทดสอบที่ว่า “X-ไม่มีความสามารถที่จะ-VP-ได้” X คือผู้กระทำเช่น

(37) ระหว่างทางจะมีทั้งนกใหญ่จนกเล็ก ทั้งที่บินได้และบินไม่ได้

“บินไม่ได้” = “ไม่มีความสามารถที่จะบินได้”

(38) หล่อนถูกคุณวิรัชขอบรมนิตหนอยฐานที่ดึงลูกค้ำกลับมาไม่ได้

“ดึงลูกค้ำกลับมาไม่ได้” = “ไม่มีความสามารถที่จะดึงลูกค้ำกลับมาได้”

2) อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม (root possibility)

การแสดงความหมายที่อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม คือ การแสดงว่าการกระทำบางอย่างจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์แวดล้อมบางอย่างซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตัวผู้พูดมากำหนดการกระทำของผู้พูดว่าจะทำสิ่งนั้น ๆ ไม่ได้ การประเมินว่าหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จะแสดงความหมายนี้หรือไม่สามารถทดสอบได้จากกรอบประโยคทดสอบที่ว่า “ด้วย-X-จึงทำให้-Y-ไม่พร้อมที่จะ-VP-ได้” X คือสถานการณ์แวดล้อมและ Y คือผู้กระทำ เช่น

(39) เราได้ถ่ายรูปร่วมกันกับพ่อยก แม่ยก ลูกยก หลานยก นับไม่ถ้วนกลุ่ม ขึ้นชมสโมสรนัสคุยกันจนหมดเรื่องคุยแล้ว ยัง**หาจ้งหะกลับไม่ได้** ไม่มีใครยอมเคลื่อนกายบ้ายหน้าออกไปจาก จะออกปากหน้ายนิตก็หาไม่

“หาจ้งหะกลับไม่ได้” = “ด้วย-ไม่มีใครยอมเคลื่อนกายบ้ายหน้าออกไปจาก-จึงทำให้-(ประธาน)-ไม่พร้อมที่จะ-หาจ้งหะกลับ-ได้”

(40) ส่วนอื่นของร่างกาย เช่น แขนข้างหนึ่งตรงกับช่องคลอด ทารกก็จะ**คลอดออกมาไม่ได้**

“คลอดออกมาไม่ได้” = “ด้วย-แขนข้างหนึ่งตรงกับช่องคลอด-จึงทำให้-(ทารก)-ไม่พร้อมที่จะ-คลอดออกมา-ได้”

3) อ้างอิงจากผู้พูด (speaker-oriented)

การแสดงความหมายที่อ้างอิงจากผู้พูด คือ การแสดงว่าการกระทำบางอย่างจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้พูดไม่ยอม/ไม่ส่งต่ออำนาจหรือความสามารถให้ผู้กระทำเหตุการณ์ กระทำการใด ๆ การประเมินว่าหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จะแสดงความหมายนี้หรือไม่สามารถทดสอบได้จากกรอบประโยคทดสอบที่ว่า “ห้าม-X- VP” X คือผู้กระทำ เช่น

(41) ต่อไปมีครอบครัวแล้วจะ**ทำอย่างนี้ไม่ได้** ต้องรู้จักเก็บ เขาละ หนนี้ก็แล้วไป

“ทำอย่างนี้ไม่ได้” = “ห้าม-(ผู้ฟัง)-ทำอย่างนี้”

(42) เธอจะปล่อยให้มันเกิดขึ้นอีกไม่ได้ เพราะไม่อย่างนั้นเธออาจจะต้องสูญเสียเขาไปตลอดกาล

“ปล่อยให้มันเกิดขึ้นอีกไม่ได้” = “ห้าม-(เธอ)-ปล่อยให้มันเกิดขึ้นอีก”

4) อ้างอิงจากการคาดคะเน (epistemic)

การแสดงความหมายที่อ้างอิงจากการคาดคะเน คือ การแสดงระดับความเชื่อและความมั่นใจต่อข้อมูลของผู้พูด ผู้พูดจะประเมินความเป็นจริงของเหตุการณ์ว่าไม่อาจเกิดขึ้นได้ การประเมินว่าหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ จะแสดงความหมายนี้หรือไม่ สามารถทดสอบได้จากกรอบประโยคทดสอบที่ว่า “X-ไม่น่าจะ-VP-ได้” X คือผู้กระทำ เช่น

(43) เราจัดวันจันทร์ ตอนแรกก็คิดว่าคนอาจจะมาไม่ได้ เพราะเป็นวันทำงาน

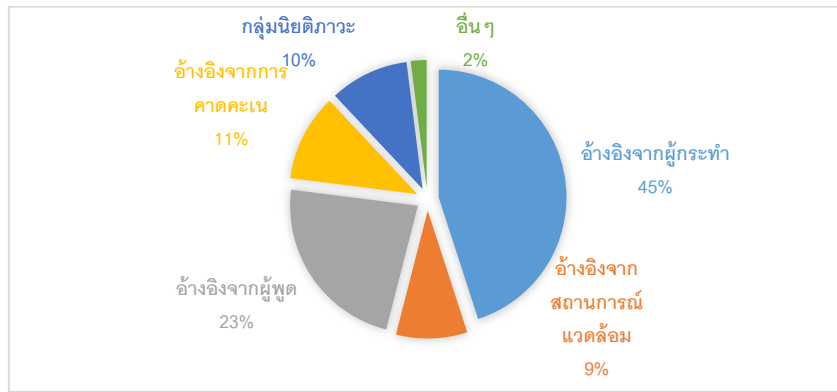
“มาไม่ได้” = “(คน)-ไม่น่าจะ-มา-ได้”

(44) ผากบอกพี่ธานินทร์หน่อยได้มั้ยว่าช่วงนี้ฉันคงไปซ้อมไม่ได้สักพัก คงต้องรอให้ไปแข่งจบก่อนนะ ^^

“ไปซ้อมไม่ได้” = “(ฉัน)-ไม่น่าจะ-ไปซ้อม-ได้”

ผลการวิเคราะห์สัดส่วนการแสดงทัศนภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ พบว่า ส่วนใหญ่จะแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงผู้กระทำ คือ การแสดงความหมายว่าบางสิ่งไม่มีความสามารถ/สมรรถภาพ/วิสัยสมรรถภาพที่จะกระทำหรือมีสภาพบางอย่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูดหรือการแสดงความหมายว่าผู้พูดไม่อนุญาต (ห้าม) ให้บางสิ่งกระทำบางอย่าง คิดเป็นร้อยละ 23 ส่วนการแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงการคาดคะเนและอ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อมมีจำนวนปรากฏน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11 และ 9 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบข้อมูลตัวอย่างที่มีลักษณะความหมายอย่างอื่นซึ่งคาดว่าน่าจะพัฒนาความหมายไปจากรูป VP+ไม่+ได้ มีความหมายเป็นการเฉพาะ เช่น กลุ่มที่ความหมายย้ายจากการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะ (enabling modalities) ไปเป็นกลุ่มนิยติภาวะ (compelling modalities) แสดงความจำเป็น (necessity) หรือมีเงื่อนไขบังคับ (obligation) เช่น “อด+VP+ไม่+ได้” “ไม่+VP+ไม่+ได้” “(เห็น)+VP+เป็น+ไม่+ได้” “VP+หน่อย+ไม่+ได้” “เป็นอะไรไปไม่+ได้” “ช่วยไม่+ได้” “VP+อย่างเสียไม่+ได้” “VP+อย่างเลี้ยวไม่+ได้” ซึ่งตัวอย่างในกลุ่มนี้มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 10 (เฉพาะหน่วยสร้าง “อด+VP+ไม่+ได้” เพียงอย่างเดียวคิดเป็นร้อยละ 8) นอกจากนี้ยังพบกลุ่มที่มีแนวโน้มกลายเป็นคำ (lexicalized) เพื่อใช้ประเมินค่าอะไรบางอย่าง เช่น “รับไม่+ได้” “ใช้ไม่+ได้” เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 2

แผนภูมิที่ 1: แผนภูมิแสดงสัดส่วนการใช้ทัศนภาวะในความหมายต่าง ๆ ของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้

แนวโน้มการใช้ทัศนภาวะของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ มักจะอ้างอิงตัวบุคคล กล่าวคือ จำนวนที่แสดงทัศนภาวะโดยที่อ้างอิงผู้กระทำหรือผู้พูดรวมกันมีถึงร้อยละ 68 มากกว่า 2 ใน 3 ของการใช้ทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่า หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ เป็นการให้ข้อมูลที่แฝงทัศนะของผู้พูดว่า “บางสิ่งบางอย่างทำไม่ได้” เพราะไม่มีคุณสมบัติที่จะทำหรือไม่ได้รับการยินยอมให้กระทำ นอกจากนี้ยังพบว่า หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ซึ่งแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงผู้พูดสามารถละกิริยาลีในหน่วยสร้าง ปรากฏเป็น “ไม่ได้” แต่หน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ซึ่งแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงผู้กระทำไม่สามารถละกิริยาลีได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า หากพบการใช้ “ไม่ได้” แบบเดี่ยวอาจตีความในความหมายแรกได้ว่า “ไม่ได้รับอนุญาต” ก็ได้

(45) หากคนเหล่านี้หาชีวิตไม่แล้วก็ให้ไปขอกจากนาย ถ้าไม่ได้ จะต้องถูกนำไปจำตรวน

(46) พุดแค่นี้ก็ไม่ได้หรือไง

(47) วัคซีนนี้ก็ป้องกันเฉพาะไข้หวัดใหญ่ นะครับ ไข้หวัดเล็กป้องกันไม่ได้

นอกจากนี้ การศึกษาแนวโน้มนี้พบว่า สิ่งที่ควรให้ความสำคัญในการศึกษาต่อไปซึ่งไม่ได้อยู่ในขอบเขตการศึกษานี้คือ การเปลี่ยนไปแสดงความหมายในกลุ่มนิตภาวะ (compelling modalities) ของหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ เพราะถือว่าการเพิ่มขอบเขตการแสดงความหมายที่น่าสนใจ โดยเฉพาะหน่วยสร้าง “อดีต+VP+ไม่+ได้” ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ใกล้เคียงกับการแสดงความหมายของแบบอ้างอิงสถานการณ์แวดล้อม ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไปอาจเกิดขึ้นจากรูปแบบความหมาย “นิเสธซ้อนนิเสธ” คำ อด แปลว่า “อยากได้แต่ไม่ได้” เมื่ออยู่ในหน่วยสร้าง “อดีต+VP+ไม่+ได้” จะหมายถึง “ห้าม(ใจ)ให้ไม่ทำไม่ได้”

4.2 หน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่มีความหมายเทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้

จากการศึกษาหน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่สามารถเทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ ในภาษาไทย พบว่า หน่วยสร้างภาษาจีนกลางก็สามารถแสดงทัศนภาวะในกลุ่มทัศนภาวะได้หลายประเภท หน่วยสร้างที่สามารถแสดงความหมายได้ครบทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* และหน่วยสร้าง *V₁-bù-V₂* ส่วนหน่วยสร้าง *bù-huì-VP* แสดงทัศนภาวะได้ 2 ประเภท คือ แบบอ้างอิง

ผู้กระทำและอ้างอิงการคาดคะเน และหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* แสดงทัศนภาวะได้ 2 ประเภทเช่นกัน คือ แบบอ้างอิงสถานการณ์แวดล้อมและแบบอ้างอิงผู้พูด เมื่อนำมาจับเป็นคู่เทียบความหมายกับหน่วยสร้าง *VP+ไม่+ได้* ตามทัศนภาวะแต่ละประเภท ก็จะมีคู่เทียบประเภทละ 3 หน่วยสร้าง แต่ความหมายของหน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่แสดงทัศนภาวะแบบต่าง ๆ ก็มีรายละเอียดความหมายที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้ต้องมีการเลือกใช้หน่วยสร้างที่เหมาะสมที่สุดที่จะใช้ในการแสดงทัศนภาวะนั้น การแสดงความหมายทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะของหน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่มีความหมายเทียบได้กับหน่วยสร้าง *VP+ไม่+ได้* แสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ตารางแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะของหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง

ประเภทของทัศนภาวะ	หน่วยสร้างภาษาจีนกลาง			
	<i>bù-huì-VP</i>	<i>bù-néng-VP</i>	$V_1-bù-V_2$	<i>bù-kěyǐ-VP</i>
อ้างอิงจากผู้กระทำ	✓	✓	✓	
อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม		✓	✓	✓
อ้างอิงจากผู้พูด		✓	✓	✓
อ้างอิงจากการคาดคะเน	✓	✓	✓	

(พัฒนาจากตาราง 4-7 ของของ Li (2004, p. 184)

การแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้กระทำสามารถแสดงด้วยหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง 3 หน่วยสร้าง ได้แก่ หน่วยสร้าง *bù-huì-VP* หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* และหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ แต่มีความแตกต่างกันในความหมายย่อยที่สำคัญ คือ หน่วยสร้าง *bù-huì-VP* จะปฏิเสธว่าผู้กระทำไม่มีความรู้หรือไม่ได้รับการฝึกฝนมาก่อนจึงทำไม่ได้ หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* จะปฏิเสธว่าผู้กระทำไม่มีสมรรถภาพหรือวิสัยสามารถจึงทำไม่ได้ หน่วยสร้าง $V_1+bù+V_2$ อาจแสดงทัศนภาวะนี้ได้แต่ไม่ชัดเจนเหมือน 2 หน่วยสร้างแรก

การแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อมสามารถแสดงด้วยหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง 3 หน่วยสร้างเช่นกัน ได้แก่ หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* หน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ และหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* ซึ่งมีความแตกต่างกันที่ระดับความชัดเจนของการแสดงความหมาย กล่าวคือ สถานการณ์แวดล้อมที่ใช้อ้างอิงของหน่วยสร้าง *bù-néng-VP* มักเป็นเงื่อนไขบางอย่างที่อาจส่งผลให้มีความกำกวมและตีความเป็นทัศนภาวะอื่นได้ (ดูตัวอย่างที่ 21) ส่วนหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* จะแสดงทัศนภาวะนี้ได้ในกรณีที่ประธานของประโยคต้องเป็นผู้พูดเท่านั้น เพราะหน่วยสร้างรูปบอกเล่า *kěyǐ+VP* จะสื่อว่าผู้พูดไม่มีเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การกระทำนั้นเป็นไปได้ (ดูตัวอย่างที่ 30) ดังนั้นรูปปฏิเสธจะสื่อว่าผู้พูดมีเงื่อนไขซึ่งเป็นอุปสรรคให้การกระทำนั้นเป็นไปได้ไม่ได้ หน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ เป็นหน่วยสร้างที่แสดงทัศนภาวะนี้ได้ชัดเจนที่สุดเนื่องจากไม่มีเงื่อนไขจำกัดเหมือน 2 หน่วยสร้างแรก

การแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูด สามารถแสดงด้วยหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง 3 หน่วยสร้างเช่นกัน ได้แก่ หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* หน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ และหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ+VP* ซึ่งมีข้อจำกัดในการใช้ที่แตกต่างกัน คือ การแสดงทัศนภาวะนี้ของหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ มีข้อจำกัดว่า V_2 ต้องเป็นคำว่า 得 *dé* เท่านั้น ส่วนหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ+VP* ก็มีความถี่ในการใช้ต่ำมาก จากการศึกษาค้นข้อมูลเอกสารทางกฎหมายพบว่ามีการใช้หน่วยสร้าง *bù-kěyǐ+VP* จำนวน 34 ครั้ง และพบการใช้หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* จำนวน 8,712 ครั้ง (Gao, 2009, p. 70) ดังนั้นหน่วยสร้าง *bù-néng-VP* จึงเป็นหน่วยสร้างที่สำคัญที่สุดในการแสดงทัศนภาวะนี้

การแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากการคาดคะเนสามารถแสดงด้วยหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง 3 หน่วยสร้างเช่นกัน ได้แก่ หน่วยสร้าง *bù-huì-VP* หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* และหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ ซึ่งมีความแตกต่างกันที่ข้อสันนิษฐานในการคาดคะเนและระดับความมั่นใจ หน่วยสร้าง *bù-huì-VP* จะคาดคะเนจากความเห็นส่วนตัวของผู้พูด ส่วนหน่วยสร้าง *bù-néng-VP* จะสันนิษฐานจากเหตุแวดล้อม ประเมินไปตามเงื่อนไขที่เป็นภาวะวิสัย มีน้ำเสียงที่มั่นใจในความเป็นจริงของสมมติฐานน้อยกว่า หน่วยสร้าง *bù-huì-VP* (ดู 2.3.2 และ 2.3.3) หน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ ที่แสดงทัศนภาวะการคาดคะเน V_2 มักจะเป็นกริยาที่แสดงผลไปประสงค์ของ V_1 ซึ่งจะสื่อว่าการกระทำ V_1 ไม่น่าจะสำเร็จจนเกิดผล V_2 ได้

4.3 การปรากฏของหน่วยสร้างภาษาจีนกลางที่มีความหมายเทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่ได้ ในตำราเรียนภาษาจีนกลาง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประโยคที่ปรากฏหน่วยสร้างแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะซึ่งสามารถเทียบความหมายกับหน่วยสร้าง VP+ไม่ได้ ในภาษาไทย จากตำรา *Hànyǔ jiàochéng* 《汉语教程》 เล่ม 1-6 พบว่า ไม่ปรากฏหน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* ในตำราทั้ง 6 เล่ม ซึ่งสอดคล้องกับการไม่สมมาตรทางความหมายที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น หน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* ที่แสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูดจะมีการใช้บ่อยกว่าหน่วยสร้าง *bù-néng-VP* และจากที่พบในตำราเรียนนี้แสดงให้เห็นว่าไม่เพียงใช้น้อยกว่า แต่เป็นการใช้แทนที่เนื่องจากไม่ปรากฏการใช้เลย แม้แต่การแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงสถานการณ์แวดล้อมก็ไม่ปรากฏด้วยเช่นกัน เป็นไปได้ว่าถูกแทนที่ด้วยหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ และหน่วยสร้าง *bù-néng-VP*

ในตำราเรียนที่ใช้วิเคราะห์นี้จึงปรากฏการใช้หน่วยสร้างเพียง 3 หน่วยสร้างเท่านั้น มีทั้งสิ้น 359 ครั้ง ทัศนภาวะที่ปรากฏการใช้มากที่สุดคือ แบบอ้างอิงจากผู้พูด มีจำนวนการใช้ 123 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 34 มีรูปแบบการใช้เพียงรูปแบบเดียว คือ หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* การปรากฏเป็นจำนวนมากเหล่านี้เกินกึ่งหนึ่งเกิดจากการข้อห้ามการใช้รูปประโยคที่ผิดหลักไวยากรณ์ในตำรา รูปแบบที่ปรากฏการใช้มากรองลงมาคือ แบบอ้างอิงจากผู้กระทำ จำนวน 117 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33 ของการใช้ทั้งหมด โดยมีหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ เป็นรูปแบบที่มีความถี่ในการปรากฏสูงสุด การแสดงทัศนภาวะทั้งสองแบบมีสัดส่วนรวมกันเป็นร้อยละ 67 ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหลักในการใช้ และเป็นสัดส่วนที่สอดคล้องกับการใช้หน่วยสร้าง

VP+ไม่+ได้ เช่นกัน ส่วนหน่วยสร้างที่แสดงทัศนภาวะแบบอ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19 มีหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ เป็นรูปแบบที่มีความถี่ในการปรากฏสูงสุดเช่นกัน และสุดท้ายแบบอ้างอิงจากการคาดคะเน ปรากฏการใช้จำนวน 52 ครั้งจากการใช้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 14 มีหน่วยสร้าง $bù-huì-VP$ เป็นรูปแบบที่มีความถี่ในการปรากฏสูงสุด

จากข้อมูลที่พบในตำรานี้ อาจอนุมานได้ว่าหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ เป็นคู่เทียบหลักของทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้กระทำและที่อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม หน่วยสร้าง $bù-néng-VP$ เป็นคู่เทียบหลักของทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูด หน่วยสร้าง $bù-huì-VP$ เป็นคู่เทียบหลักของทัศนภาวะที่อ้างอิงจากการคาดคะเน

ตารางที่ 4: ตารางแสดงสัดส่วนการแสดงทัศนภาวะของหน่วยสร้างภาษาจีนกลาง (หน่วยนับ: ครั้ง)

	$bù+huì+VP$	$bù+néng+VP$	$V_1+bù+V_2$	รวม
อ้างอิงจากผู้กระทำ	39	13	65	117
อ้างอิงจากสถานการณ์แวดล้อม	0	29	38	67
อ้างอิงจากผู้พูด	0	123	0	123
อ้างอิงจากการคาดคะเน	27	6	19	52
รวม	66	171	122	359

หากวิเคราะห์จากการปรากฏของหน่วยสร้างต่าง ๆ จะพบว่า หน่วยสร้างที่มีการปรากฏสูงสุดคือหน่วยสร้าง $bù-néng-VP$ มีจำนวนปรากฏทั้งสิ้น 171 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48 และปรากฏการใช้ในการแสดงทุกทัศนภาวะ การปรากฏนี้สะท้อนการใช้งานตามความสามารถจริงของหน่วยสร้าง $bù-néng-VP$ และพบการปรากฏในตำราทุกเล่มตั้งแต่เล่มที่ 1 ถึง 6 เพราะมีการอธิบายการใช้ไวยากรณ์อยู่ในทุกเล่ม หากตัดส่วนคำอธิบายการใช้ไวยากรณ์ออกจะพบว่าหน่วยสร้างนี้จะแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงสถานการณ์แวดล้อมมากที่สุด หน่วยสร้างที่มีการปรากฏการใช้รองลงมาคือหน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ ซึ่งจากความเป็นไปได้ในการใช้งานแล้วควรจะแสดงทัศนภาวะได้เหมือนกับหน่วยสร้าง $bù-néng-VP$ คือสามารถแสดงทัศนภาวะได้ทุกแบบ แต่จากการวิเคราะห์ในตำรากลับไม่พบการแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูด ซึ่งอาจเป็นเพราะการแสดงทัศนภาวะที่อ้างอิงจากผู้พูดของหน่วยสร้างนี้จำกัดรูปให้อยู่ในรูป $V_1-bù-dé$ เท่านั้น และการใช้รูปดังกล่าวจะเป็นการใช้วัจนลีลาแบบเป็นทางการซึ่งมีลักษณะคล้ายภาษาจีนโบราณซึ่งไม่เหมาะสำหรับผู้เรียนภาษาในขั้นต้นและขั้นกลาง หน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ มีความซับซ้อนของหน่วยสร้างและความหมายที่ปรากฏมากกว่าหน่วยสร้างอื่น เริ่มปรากฏในตำราเล่มที่ 4 จนถึงเล่มที่ 6 หน่วยสร้างสุดท้ายคือ หน่วยสร้าง $bù-huì-VP$ ปรากฏการใช้ 2 ทัศนภาวะ ได้แก่ แบบอ้างอิงผู้กระทำและแบบอ้างอิงการคาดคะเน จากการวิเคราะห์การปรากฏในตำราพบว่าหน่วยสร้าง $bù-huì-VP$ ปรากฏในตำราเล่มที่ 2 เล่มที่ 4 เล่มที่ 5 และเล่มที่ 6 โดยในสองเล่มแรกจะปรากฏการใช้ทัศนภาวะแบบอ้างอิงผู้กระทำเป็นหลัก ส่วนในสองเล่มหลังจะปรากฏการใช้แบบอ้างอิงจากการคาดคะเนเป็นหลัก

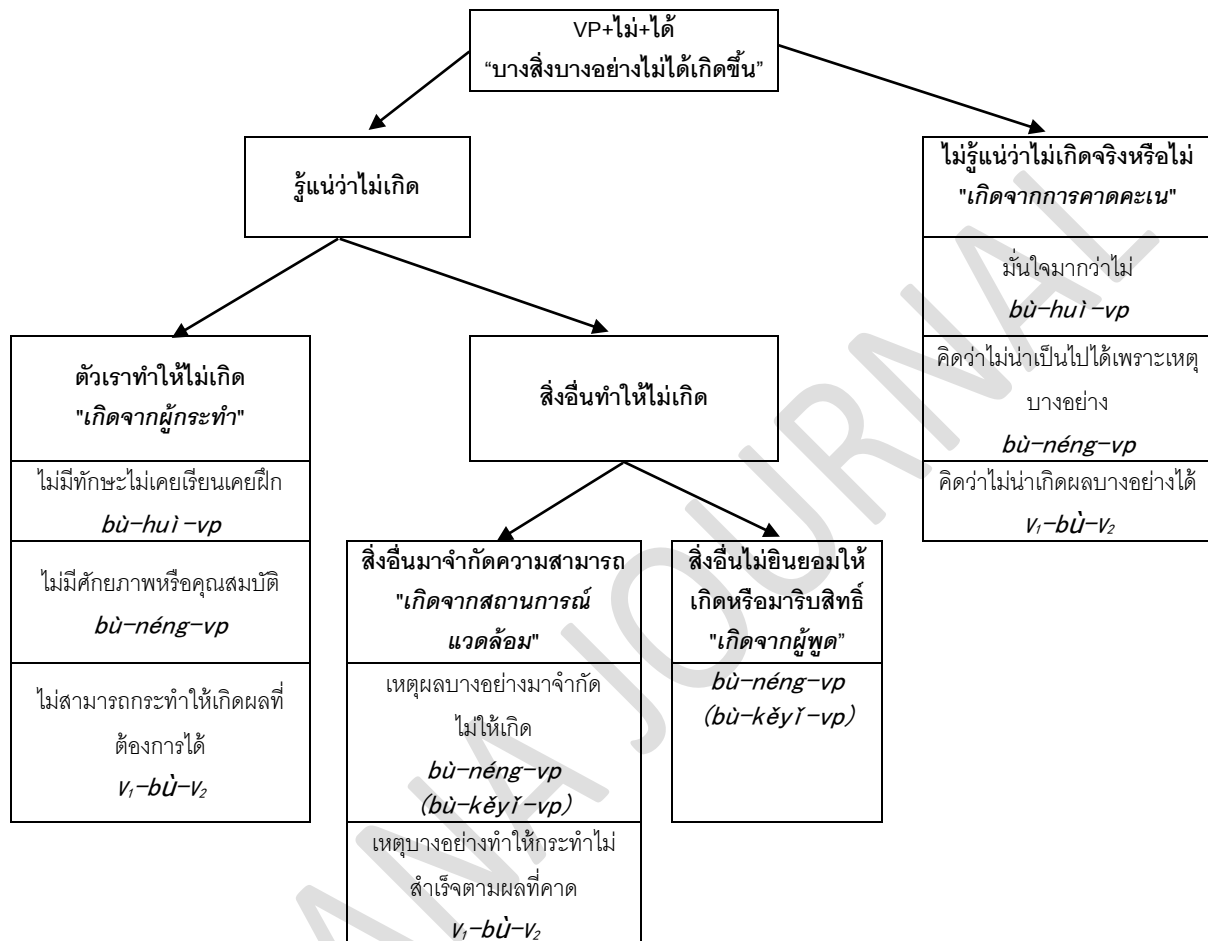
5. อภิปรายผล

จากข้อค้นพบทั้งหมดที่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอว่า แนวทางที่จะใช้ภาษาแม่ (ภาษาไทย) เพื่อสร้างความเข้าใจในการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะในภาษาจีน คือ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความต่างในความเหมือน ผู้เรียนชาวไทยอาจรู้สึกว่าการทำความเข้าใจหน่วยสร้างภาษาจีนที่แสดงทัศนภาวะเหล่านี้ยิ่งต้องแก้เป็นเรื่องที่ยาก เพราะหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ เทียบกับหน่วยสร้างภาษาจีนได้ถึง 4 หน่วยสร้าง และมี 2 หน่วยสร้างที่สามารถแสดงความหมายได้ครบทั้ง 4 แบบ ผู้เรียนต้องพยายามทำความเข้าใจความแตกต่างจากตัวภาษาจีนให้ได้ แต่เมื่อต้องใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ลักษณะการใช้ในภาษาแม่ก็จะเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจเลือกใช้หน่วยสร้าง กล่าวคือ เมื่อหน่วยสร้างที่รองรับความหมายในภาษาไทยมีเพียงหน่วยสร้างเดียว เมื่อต้องประมวลผลย้อนกลับก็จะเลือกใช้หน่วยสร้างที่มีความหมายกว้างที่สุดและเมื่อเทียบแล้วคล้ายกับภาษาไทยมากที่สุด ซึ่งก็คือหน่วยสร้าง *bù-néng-VP* เมื่อใช้แล้วมีโอกาสสูงที่จะใช้ได้ถูกต้อง แต่จากการศึกษาลักษณะแสดงความหมายเบื้องต้นจากตำราก็ไม่เป็นเช่นนั้น ดังจะเห็นได้ว่า หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* มีบทบาทสำคัญที่สุดในการแสดงทัศนภาวะแบบอ้างอิงผู้พูด หากใช้หน่วยสร้าง *bù-néng-VP* ในการแสดงทัศนภาวะอื่นซึ่งมีหน่วยสร้างอื่นที่มีความถูกต้องมากกว่าก็จะทำให้สื่อสารได้ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น การตระหนักรู้ความต่างในความเหมือนก็คือ การฝึกให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่า “การทำไม่ได้” ที่ปรากฏด้วยหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้ นั้นแสดงความหมายอย่างไรกันแน่ แนวทางการฝึกคิดอาจกระทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) พิจารณาว่า VP+ไม่+ได้ ที่แสดงว่า “บางสิ่งบางอย่างไม่ได้เกิดขึ้น” นั้น เรารู้แน่หรือไม่ได้เกิดขึ้นจริงใช่หรือไม่ หากผลคือไม่รู้แน่ แต่ผู้พูดคิดเองว่าจะไม่เกิดขึ้น ให้เรียกว่า “เกิดจากการคาดคะเน” แต่หากเป็นผลคือ รู้แน่แล้วว่าไม่ได้เกิดขึ้น ให้วิเคราะห์ต่อไป
- 2) พิจารณาว่าเหตุที่ทำให้บางสิ่งบางอย่างไม่ได้เกิดขึ้นนั้นอยู่ที่สิ่งใด อาจเป็นตัวเราหรือสิ่งของหรือสิ่งอื่น หากผลคือตัวสิ่งที่พูดถึงเอง ให้เรียกว่า “เกิดจากผู้กระทำ” หากเป็นสิ่งอื่น ให้วิเคราะห์ต่อไป
- 3) พิจารณาว่าสิ่งอื่นที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างไม่ได้เกิดขึ้นนั้น เข้ามามีบทบาทในลักษณะใด ระหว่าง “การเป็นไปหรือการมีอยู่ของสิ่งนั้นมาจำกัดความสามารถที่จะเกิดของผู้กระทำ” หรือ “สิ่งอื่นนั้นไม่ยินยอมหรือวิบัติการกระทำของผู้กระทำไป” หากเป็นอย่างแรกให้เรียกว่า “เกิดจากสถานการณ์แวดล้อม” หากเป็นอย่างหลังให้เรียกว่า “เกิดจากผู้พูด(ใครสักคน)”

หลักคิดดังกล่าวอาจดูซับซ้อนในช่วงการฝึกฝนแต่หากสามารถวางกรอบความคิดเช่นนี้ได้ เมื่อต้องใช้ภาษาก็จะสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้เรียน และอาจทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะแก้ไขความผิดพลาดของตนเองได้ สิ่งนี้ผู้วิจัยถือเป็นการนำความรู้ภาษาศาสตร์ (metalinguistic knowledge) ของทัศนภาวะมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนภาษา เพื่อให้ผู้เรียนผลิตภาษาได้อย่างถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามการจะ

ศึกษาตามแนวทางการฝึกคิดข้างต้น ผู้เรียนก็ควรจะได้อธิบายหน่วยสร้างทั้งหมดแล้ว มิเช่นนั้นก็อาจจะทำให้เกิดการสับสนได้ แนวทางการฝึกคิดสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2: แผนภูมิแสดงแนวทางการฝึกคิดการใช้หน่วยสร้างภาษาจีนที่เทียบได้กับหน่วยสร้าง VP+ไม่+ได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่าการอธิบายความหมายของหน่วยสร้างต่าง ๆ ของการแสดงทัศนภาวะ กลุ่มคำกิริยาในภาษาจีนกลางในตำราเรียนภาษาจีนควรมีความละเอียดมากกว่าที่เป็น การให้ข้อมูล บางอย่างแต่ไม่ครบถ้วนอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความสับสนในการแสดงความหมาย ประเด็นที่ ควรให้ความสำคัญเพิ่มเติมคือ เรื่องความไม่สมมาตรกันของรูปบอกเล่าและรูปปฏิเสธในการแสดง ความหมายของหน่วยสร้างต่างๆ กล่าวคือ ผู้เรียนชาวไทยใช้หน่วยสร้าง *bù-kěyǐ-VP* ได้บ่อยและเป็น ธรรมชาติเนื่องจากการใช้หน่วยสร้างรูปบอกเล่า *kěyǐ-VP* มีความถี่ในการใช้สูงมาก ผู้เรียนอาจไม่เห็น ความแตกต่าง ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับธรรมชาติในการใช้ภาษาของเจ้าของภาษา นอกจากนี้ เมื่อผู้เรียน อาจไม่สามารถใช้รูปบอกเล่าและรูปปฏิเสธในกรณีที่รูปบอกเล่าคือ *néng-VP* (V_1-V_2) แต่รูปปฏิเสธกลับ

นิยมใช้ $V_1-bù-V_2$ ลักษณะที่ไม่สมมาตรกันนี้ เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปของการใช้ภาษาของเจ้าของภาษา แต่อาจเกิดขึ้นได้ยากสำหรับผู้เรียนต่างชาติ ดังนั้นจึงควรได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม

6. สรุป

ปัญหาการใช้ทัศนภาวะกลุ่มคำที่สื่อความหมายแสดงความสามารถหรือความเป็นไปได้ของผู้เรียนชาวไทยซึ่งเกิดขึ้นจากหน่วยสร้างที่ใช้เทียบความหมายไม่สมมูลกัน กล่าวคือ หน่วยสร้างในภาษาไทยที่สื่อความหมายดังกล่าวคือ หน่วยสร้าง $VP+ไม่+ได้$ แต่ภาษาจีนกลับใช้ได้ถึง 4 หน่วยสร้าง ได้แก่ หน่วยสร้าง $bù-huì-VP$ หน่วยสร้าง $bù-néng-VP$ หน่วยสร้าง $V_1-bù-V_2$ และหน่วยสร้าง $bù-kěyǐ-VP$ ความสัมพันธ์ของหน่วยสร้างภาษาไทยกับภาษาจีนสามารถเชื่อมโยงกันได้ผ่านการแสดงทัศนภาวะ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่ ทัศนภาวะที่อ้างอิงผู้กระทำ ทัศนภาวะที่อ้างอิงสถานการณ์แวดล้อม ทัศนภาวะที่อ้างอิงผู้พูด และทัศนภาวะที่อ้างอิงการคาดคะเน

งานวิจัยนี้ศึกษาการแสดงความหมายของคำ *ได้* ตามลักษณะการแสดงทัศนภาวะ และศึกษาการบอกปฏิเสธโดยใช้คำ *ไม่* เพื่อประมวลเป็นกรอบความหมายและกรอบประโยคทดสอบและใช้วิเคราะห์การแสดงทัศนภาวะต่าง ๆ ของหน่วยสร้าง $VP+ไม่+ได้$ ผลการศึกษาพบว่า การแสดงทัศนภาวะของหน่วยสร้าง $VP+ไม่+ได้$ สอดคล้องกับรูปบอกเล่าเพียง เป็นคู่ตรงข้ามความหมายที่ใช้คำปฏิเสธ *ไม่* ลักษณะการแสดงความหมายทั้งหมดสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Takahashi (2004) และสอดคล้องกับการแสดงทัศนภาวะของคำลักษณะเดียวกันในภาษาเวียดนามตามการแบ่งประเภทของโสรัจ (2553)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นศึกษารูปปฏิเสธของการแสดงความหมายดังกล่าวในภาษาจีนกลาง ซึ่งมักไม่ได้รับการกล่าวถึงในงานวิจัยที่เปรียบเทียบภาษาหรือตำราสอนภาษาจีนกลาง การศึกษานี้ พบว่าการใช้หน่วยสร้างรูปปฏิเสธ $bù-kěyǐ-VP$ มีข้อจำกัดทางการใช้ กล่าวคือ งานวิจัยทั่วไปจะเสนอว่า รูปปฏิเสธของหน่วยสร้าง $kěyǐ-VP$ คือ $bù-néng-VP$ และข้อมูลที่ได้ไม่พบการปรากฏของหน่วยสร้าง $bù-kěyǐ-VP$ ในตำราเรียนภาษาจีนที่ยืนยันคำอธิบายนี้ คือ ข้อมูลที่ได้ไม่พบการปรากฏของหน่วยสร้าง $bù-kěyǐ-VP$ ในตำราเรียนเลยแม้แต่ตำแหน่งเดียว ข้อค้นพบนี้ควรได้รับการเน้นย้ำต่อไป และเปลี่ยนทัศนคติด้วยว่า จะใช้หน่วยสร้างนี้แสดงความหมายก็ได้ เพราะไม่ผิดไวยากรณ์ แต่อาจไม่นำพาให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพการใช้ภาษาของเจ้าของภาษา

งานวิจัยนี้ยังพบว่าตำราภาษาจีนกลางที่นิยมใช้สอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยปรากฏการใช้หน่วยสร้างภาษาจีนที่เทียบได้กับหน่วยสร้าง $VP+ไม่+ได้$ ในทุกการแสดงทัศนภาวะ แต่เนื่องจากการลำดับการอธิบายความหมายจะแสดงแยกกัน และไม่อธิบายเชื่อมโยงกันมากพอที่จะทำให้เข้าใจความต่างของหน่วยสร้างต่าง ๆ ที่แสดงทัศนภาวะลักษณะเดียวกันได้ และจำนวนที่ปรากฏของหน่วยสร้างต่าง ๆ สามารถสะท้อนความถี่ของการใช้ภาษาจริงได้ เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจึงประมวลเป็น

แนวทางการทำความเข้าใจขอบเขตการปฏิเสธของการแสดงทัศนภาวะกลุ่มศักดิ์ภาวะและเลือกใช้
หน่วยสร้างภาษาจีนกลางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นแก่ผู้เรียนภาษาจีนกลางชาวไทย

VACANA JOURNAL

เอกสารอ้างอิง

- ศิโยโกะ ทาคาฮาชิ. (2539). *การปฏิเสธในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิรา บำรุงกาญจน์. (2559). *คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- โสรัจ เรืองมณี . (2553). *ความหมายของคำว่า “được” ‘ได้’ ในภาษาเวียดนาม : การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bybee, J. L., Perkins, R. D., and Pagliuca, W. (1994). *The evolution of grammar: Tense, aspect and modality in the language of the world*. Chicago: University of Chicago Press.
- Corder, S. P. (1983). A role for the mother tongue. In S. Grass, & L. Selinker (Eds.), *Language Transfer in Language Learning*, 1, 85-97.
- Enfield, N. J. (2003). *Linguistics epidemiology: semantics and grammar of language contact in mainland Southeast Asia*. London: Routledge.
- Gao, L. 高良连. (2009). Taiguo xuesheng “neng”, “keyi”, yu “hui” pianwu fenxi 泰国学生“能”、“可以”与“会”偏误分析. *Haiwai Huawen Jiaoyu 《海外华文教育》*, 1, 68-72.
- Radden, G. and Dirven, R. (2007). *Cognitive English grammar (Cognitive Linguistics in Practice 2)*. Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Hsieh, C. (2005). Modal verbs and modal adverbs in Chinese: An investigation into the semantic source, *USTWPL*, 1, 31-58.
- Hu, X. 胡雪. (2018). Taiguo xuesheng Hanyu keneng buyu pianwu yanjiu 泰国学生汉语可能补语偏误研究 (Master's Thesis). Dalian University of Foreign Languages, Liaoning.
- Lyons, J. (1978). *Semantics*. Volume 2. Cambridge: Cambridge University Press.
- Miestamo, M. (2005). *Standard negation: The negation of declarative verbal main clauses in a typological perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Palmer, F. R. (1986). *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Palmer, F. R. (1990). *Modality and the English modals*. 2nd ed. London; New York: Longman.
- Takahashi, K. and Methapisit, T. (2004). *Observations on form and meaning of dáy*. Papers from the 11th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society 2001 (2004), 701-719.
- Li, J. 黎锦熙. (1924). *A new grammar of Chinese language 《新著国语文法》*. Shanghai 上海: Shangwu Yinshuguan 商务印书馆. Rpt. by Beijing: Commercial Press, 1992.
- Li, R. (2004). *Modality in English and Chinese: A typological perspective*. Boca Raton, FL: Dissertation.com
- Liu, Y. et al. 刘月华等. (2003). *Shiyong Xiandai Hanyu Yufa 《实用现代汉语语法》*. Beijing 北京: Shangwu Yinshuguan 商务印书馆.

- Lu, S. 吕叔湘. (2003). *Xiandai Hanyu ba bai ci* 《现代汉语八百词》. Beijing 北京: Shangwu Yinshuguan 商务印书馆.
- Qi, C. and Qiu, L. 齐春红、秋兰. (2011). Taiguo xuesheng Hanyu keneng buyu xide qingkuang kaocha 泰国学生汉语可能补语习得情况考察. *Xinan Shiyou Daxue Xuebao (shehui kexue ban)* 《西南石油大学学报(社会科学版)》, 5, 85-95.
- Sugimura, H. 杉村博文. (2010). Keneng buyu de yuyi fenxi—cong HanRiyu duibi de jiaodu 可能补语的语义分析——从汉日语对比的角度. *Shijie hanyu Jiaoxue*, 2, 183-191.
- Sun, Z. 孙姪爱. (2009). *Xiandai Hanyu keneng buyu yanjiu* 现代汉语可能补语研究 (Doctoral dissertation). Beijing Language and Culture University, Beijing.
- Thawongklang, S. 徐美玲. (2010). *HanTai qingtai zhuci "neng, hui, keyi" yu DAI de duibi yanjiu* 汉泰情态动词“能、会、可以”与DAI的对比研究 (Master's Thesis). Zhejiang University, Hangzhou.
- Wang, L. 王力. (1943). *Modern Chinese Grammar* 《中国现代语法》. Shanghai 上海: Shangwu Yinshuguan 商务印书馆. Rpt. by Beijing: Commercial Press, 1985.
- Wang, Y. 王勇. (2013). *Hanyu zhudongci "hui", "neng", "keyi" yu Taiyu zhudongci /Daj/ de bijiao yanjiu* 汉语助动词“会”“能”“可以”与泰语助动词“ได้/Daj/的比较研究 (Master's Thesis). Hunan Normal University, Changsha.
- Zhang, W. 张旺熹. (1999). *Hanyu teshu jufa de yuyi yanjiu* 《汉语特殊句法的语义研究》. Beijing 北京: Beijing Yuyan Daxue Chubanshe.
- Zhao, L. 赵凌燕. (2012). Qiantan "hui", "neng", "keyi" de yuyong chayi ji nengyuan dongci de jiaoxue celue 浅谈“会”、“能”、“可以”的语用差异及能愿动词的教学策略. *Beifang Wenxue (xia ban yue)*, 8, 157-158.
- Zhao, Y. N. (2019). Negative transfer of mother tongue in English. *Creative Education*, 10, 940-946.
- Zhu, D. 朱德熙. (2000). *Yufa Jiangyi* 《语法讲义》. Beijing 北京: Shangwu Yinshuguan 商务印书馆.